

Oppsummering av innspill i forbindelse med melding om oppstart av marin verneplan for Andfjorden – *med fylkesmannens kommentarer.*

Innledning

Fylkesmannen i Nordland og fylkesmannen Troms fikk i brev fra Miljødirektoratet av 20. april 2017 oppdrag med å starte arbeidet med å utrede marint vern av et sjøområde utenfor Andøya og Senja. Utredningsområdet store størrelse utløser krav om konsekvensutredning (KU), jf. forskrift om konsekvensutredninger.

Melding om oppstart av verneplanprosessen ble sendt ut til relevante mottakere den 24. august 2018, samt bredt kunngjort i lokale medier samme uke. Fristen for å komme med innspill ble satt til 12. oktober 2018. Oppstartmeldingen var vedlagt et forslag til KU-program.

I forkant av oppstartmeldingen har fylkesmennene i Troms og Nordland avholdt møter med Andøy, Harstad, Torsken, Tranøy, Berg og Lenvik kommuner.

Det kom inn 15 innspill til oppstartmeldingen innen fristen utløp. Det er innspill fra: Andøy fiskarlag, Dag S. Karlsen, Direktoratet for mineralforvaltning, Fiskarlaget Nord og Nordland Fylkes Fiskarlag, Forsvarsbygg, Harstad kommune, Interkommunalt planutvalg for kystplan Midt- og Sør-Troms, Kystverket, Nordland fylkeskommune, Norsk Ornitologisk Forening, Sametinget, Sjømatbedriftene, Space Norway AS, Troms fylkeskommune, UiT Norges Arktiske Universitet avd. Tromsø Museum. I tillegg har vi hatt en egen høringsrunde vedrørende navnetsettingen på det planlagte verneområdet hos Språkrådet og Sametinget.

Videre følger en oppsummering av innspillene til oppstartmelding og KU-program med kommentarer fra fylkesmennene.

Generelle innspill

Sametinget har ingen merknader til oppstartmeldingen, og er fornøyd med at man legger opp til møter med arbeidsutvalget før og etter utarbeidelsen av et utkast til vernetilrådning.

Harstad kommune, UiT Norges Arktiske Universitet avd. Tromsø Museum, Andøy Fiskarlag, Fiskarlaget Nord og Nordland Fylkes Fiskarlag, Nordland fylkeskommune, er positive til forslaget om vern av Andfjorden, mens Norsk ornitologisk forening (NOF) og Troms fylkeskommune er fornøyd med at fylkesmannen gjennomfører arbeidet med marint vern, jamfør våre internasjonale forpliktelser om blant annet verne 10 % av våre sjøareal for å imøtekomme Aichi-mål nr. 11 i Biomangfoldkonvensjonen.

Harstad kommune er i utgangspunktet positiv til at det etableres marine verneområder for å bevare norsk natur og ivareta det biologiske mangfoldet. Kommunen peker på at det foreslåtte marine verneområdet er rikt på både naturressurser og naturverdier, og henstiller om at det tas hensyn i planarbeidet til at dette også er et viktig område for næringsvirksomhet.

UiT Norges Arktiske Universitet avd. Tromsø Museum er positiv til arbeidet med marin verneplan for Andfjorden. De peker på at det er minst like viktig å ta hensyn til vern av marine kulturminner på og i sjøbunnen som kulturmangfold og naturressurser.

Andøy Fiskarlag er i utgangspunktet ikke negativ til etablering av et marint verneområde, da de i likhet med resten av fiskerinæringen, er tjent med et rikt og friskt hav.

Fiskarlaget Nord og Nordland Fylkes Fiskarlag er i utgangspunktet positivt innstilt til marint vern av Andfjorden, under forutsetning av at verneplanen gjennomføres i samsvar med føringene en tidligere er blitt enige om, bl.a. gjennom arbeidet til «Rådgivende utvalg for marin verneplan» og Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) om Vern og bruk i kystsonen. Fiskarlaget peker på at fiskerne er avhengige av intakte gyte-, oppvekst og fiskeområder og et rent fjord- og havmiljø. Dersom vi forvalter våre marine økosystemer på en god måte, vil denne fornybare matproduksjonen kunne foregå i et «evighetsperspektiv». Fiskarlaget forventer at marin verneplan vil bidra til å ivareta disse verdiene.

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse og Troms Fylkeskommune ved fylkesrådet er positiv til at prosessen med marin verneplan for Andfjorden startes opp. Det påpekes at det er viktig at arealbruken både på land og i sjøen skjer etter en avveining mellom nærings-, friluftslivs-, kultur og miljøinteresser. Dette innebærer at det også blir utvist en positiv holdning til tiltak som kan bidra til verdiskapning og næringsutvikling, og som samtidig ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse skriver at det er viktig at land og sjø ses i sammenheng i planleggingen også når det gjelder marine verneplanprosesser.

Merknader til prosess

Sjømatbedriftene viser til at det er lagt opp til at arbeidsutvalget skal starte sitt arbeid først i 2019. Sjømatbedriftene mener det er alt for sent for et arbeidsutvalg å skulle komme sammen i 2019, når en verneprosess allerede er i gang og utlysning av KU er nært forestående. Sjømatbedriftene forventer, som en av de store nasjonale organisasjonene innen sjømat, å få plass i dette arbeidsutvalget.

Andøy Fiskarlag ser at det marine vernet kan få konsekvenser for bruken av havområdene. Det gjelder først og fremst referanseområdene for bunnredskaper. Det er også frykt for at referanseområdene og forutsetninger for vern som skisseres i dag vil kunne endres i fremtiden. Det er derfor svært viktig for de lokale fiskarlagene å delta i prosessen. Det er derfor krav fra Andøy Fiskarlag om å delta med minimum 2 medlemmer i den lokale referansegruppa, og hvis det blir etablert andre utvalg vil vi også være representert der. Fiskarlaget synes det er på sin plass at også fiskeindustribedriftene får være høringspart i dette.

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms skriver at Harstad, Tranøy og Torsken har vedtatte arealplaner som det må tas hensyn til i arbeidet med verneplan. Kommunene i Midt- og Sør-Troms er nå i gang med å revidere sine arealplaner for sjøområdene. Varsel om oppstart og høring av planprogram ble gjennomført våren 2008 og man har startet den konkrete planleggingen. I prosessen er det kommet inn forslag til tiltak innenfor området til det varslede verneområdet. Dette er tiltak som på det nåværende stadium ikke er konsekvensvurdert. Planutvalget ønsker derfor å ha en aktiv rolle i det videre arbeidet med verneplan og ber om å bli representert i referansegrupper/arbeidsgrupper.

Troms fylkeskommune skriver at verneforslaget berører flere områder av fylkeskommunal, kommunal og regional interesse, både ulike samfunnsmessige forhold som blant annet kulturminner, friluftsliv og næringsmessige utviklingsforhold. Fylkeskommunen mener det er viktig at både berørte kommuner og fylkeskommuner sitter i arbeidsutvalget. Indirekte representasjon gjennom KS anser vi ikke som en god løsning. Fylkesrådet mener at det om nødvendig må tas opp med Klima- og

miljødepartementet at fylkeskommunen, som ansvarlig for regional planlegging, bør være representert i arbeidsutvalget.

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse understreker viktigheten av at berørte parter, kommuner og fylkeskommuner får anledning til å medvirke i planprosessen, og at berørte parter og kommunene gis anledning til å gjennomføre gode interne prosesser. Dette for å forankre verneplanen internt i egen organisasjon. Fylkesråden mener planprosessen må utformes på en slik måte at brukerinteressene i de ulike områdene blir kartlagt og vurdert i forhold til verneformålet og restriksjonsnivået i hvert enkelt område. Det er derfor positivt at det legges opp til møter med referansegruppe og folkemøte og egne møter med fiskerinæringa og sjømatnæringa. Fylkesråden er kjent med at det også vil bli egne møter med Nordland og Troms fylkeskommuner.

Fylkesmannen: *I Konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og Miljøverndepartementet fra 2007 er det gitt retningslinjer for hvordan man skal sikre større grad av samisk og lokal medvirkning i verneplanprosesser i samiske områder. Det skal blant annet være et konsultasjonsmøte i forkant av verneplanprosessen der det blir avklart om det er samiske interesser i området som det må tas hensyn til. Det er også regler om etablering av arbeidsutvalg der samisk representasjon skal inngå. I forbindelse med Nasjonal marin verneplan ble det i konsultasjonsmøte av 13.08.2009 enighet mellom Sametinget og daværende Direktorat for naturforvaltning om å etablere et felles arbeidsutvalg for den marine verneplanen i de tre nordligste fylkene, og det ble enighet om sammensetning og mandat for dette arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget består av representanter fra Fiskeridirektoratet, Bivdi (sjøsamisk fangst- og fiskeriorganisasjon), Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Fjordfiskernes forening, Sjømat Norge, Kommunesektorens organisasjon og SABIMA (samarbeidsrådet for biologisk mangfold). Fylkesmannen i Nordland og fylkesmannen i Troms og Finnmark er sekretariat for utvalget. Fylkesmannen i Nordland har forespurt Miljødirektoratet og Sametinget om kunne lage et eget arbeidsutvalg for verneplanarbeidet i Andfjorden, ut fra behovet for et mer lokalt forankret arbeidsutvalg. Sametinget ønsker imidlertid å se de forskjellige vernesakene i sammenheng, og se sammenhenger til andre saker, som for eksempel arbeidet med fjordfiskeriemda. Sametinget ønsker derfor å beholde et felles arbeidsutvalg for alle de marine verneplanene i Nordland, Troms og Finnmark. Miljødirektoratet på sin side vil ikke endre sammensetningen i arbeidsutvalget uten samtykke fra Sametinget. Dermed blir det ikke endringer i sammensetningen av Arbeidsutvalget.*

For å sikre lokal medvirkning i verneplanen vil vi derfor etablere lokale referansegrupper, i tillegg til arbeidsutvalget, som vi kan diskutere innholdet i verneplanen med. Referansegrupper er et av flere medvirkningsgrep for å få drøftet brukerinteresser, verneverdier, utredningskrav, prosess og avveininger knyttet til arbeidet med verneplanen. På grunn av størrelsen og kompleksiteten til verneplan for Andfjorden ser vi det mest hensiktsmessig å etablere egne referansegrupper for fiskeri og naturmangfold, samt en kommunegruppe med representanter fra de berørte kommunene og fylkeskommunene. Vi vil også arrangere særmøter med akvakulturnæringen og forsvaret, eventuelt andre dersom det er ønske om det.

Sjømatbedriftene og Andøy Fiskarlag er, sammen med de andre lokale fiskarlagene i området og Fiskebåt, blitt invitert til å delta i referansegruppen for fiskeri. Det interkommunale planutvalget for kystplan for Midt og Sør-Troms sikres representasjon gjennom kommunene i Kommunegruppen. Det samme gjør Troms fylkeskommune og Nordland fylkeskommune.

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse påpeker at metoden som skal brukes i konsekvensutredningen burde fremgått av oppstartmeldingen. I tillegg burde de delene av området som skal holdes fritt for akvakultur vært nærmere beskrevet. Fylkesråden etterlyser en

mer konkret prosessbeskrivelse med bl.a. viktige frister, samt et oppdatert kart over planområdet. Dette vil bidra til større synlighet og gjøre det enklere for berørte å delta i planprosessen.

Troms fylkeskommune savner en konkret prosjektbeskrivelse med blant annet viktige frister i varsel om oppstart. Vi er klar over at en fremdriftsplan med datorer ligger på Fylkesmannen sine nettsider. Den burde også vært innarbeidet i varsel om oppstart. Det er uheldig når det ligger noe informasjon på nettsidene og noe annet i varsel om oppstart. For å få til god medvirkning i prosessen burde det også i varsel om oppstart gått frem hvilke beskyttelsesalternativer som er aktuelle og hvilke restriksjonsnivåer de enkelte alternativene vil kunne få. Beskyttelsesalternativer med restriksjonsnivå kunne for eksempel vært oppsummert i en tabell. Fylkeskommunen mener at i varselet om oppstart burde det ha gått fram hvilke områder som er aktuelle som referanseområder for akvakultur, på lik linje med aktuelle referanseområder for fiskeri.

Fylkesmannen: *Vi tar innspillene fra Troms fylkeskommune og Nordland fylkeskommune delvis til følge og har gjort en kraftig revidering av utredningsprogrammet for å oppfylle kravpunktene til melding i forskrift om konsekvensutredning § 14. Vi har derfor utarbeidet et nytt oppdatert forslag til utredningsprogram som vil bli sendt ut på en egen høring. Vi har allerede gjennomført møter med arbeidsutvalg, kommunegruppe, referansegruppe for fiskeri og referansegruppe for naturmangfold og akvakulturinteresser om utredningsprogrammet. Vi har kommet fram til at vi ikke kommer til å utrede egne referanseområde for overvåkning av regional vannkvalitet i kyststrømmen (med restriksjoner mot akvakultur), men vi vil utrede om referanseområder for bunnfiskeredsaker og restriksjonsområder også muligens kan tjene som referanse for regional vannkvalitet/akvakultur.*

Harstad kommune ønsker en rask og smidig planprosess, og er opptatt av at eksisterende og fremtidige utviklingsprosjekt ikke settes på vent i lengre tid mens verneplanen utarbeides. Kommunen ønsker derfor en rask avklaring på hvor verneområdets yttergrenser vil gå, og hvilke restriksjoner på fiskeri og akvakultur det foreslåtte vernet vil medføre.

Fylkesmannen: *Vi ønsker også en rask og smidig planprosess, men erfaringsmessig tar slike prosesser litt tid, og vi kan ikke trekke konklusjoner før endelig vernevedtak er gjort i Stortinget. Fiskeriene vil ikke bli berørt av et vern, med unntak av mulige restriksjoner på bruk av bunnfiskeredsaker i de skisserte referanseområdene. I tillegg kan det bli restriksjoner på fiske i noen svært avgrensede områder med verdifullt naturmangfold på havbunnen. Det vil ikke bli restriksjoner på eksisterende akvakulturvirksomhet, men endringer og ny virksomhet må vurderes i forhold til verneverdier og verneformål.*

Space Norway ønsker som eier sjøfiberkablene mellom Harstad og Longyearbyen å bli inkludert som interessant i konsekvensutredningen om sjøkabler gjennom planområdet.

Fylkesmannen: *Kabler vil bli utredet i konsekvensutredningen under tema samfunn. Space Norway vil bli satt opp som høringspart i høringen av både KU-program og senere høringen av verneforslaget. Vi vil som utgangspunkt foreslå tilsvarende vernebestemmelse for kabler og rørledninger i verneforskriften for Andfjorden marine verneområde som for de øvrige marine verneområdene. I disse verneforskriftene er det laget åpning i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til legging av kabler og rørledninger, og så langt som mulig samlet i korridorer.*

Kystverket informerer om at 1.1.2020 vil Kystverkets eierskap og forvaltningsansvaret for fiskerihavner bli overført til fylkeskommunene. Det vil derfor si at den forventede fremdriften i verneplanprosessen vil måtte forholde seg til et forvaltningsskifte når det gjelder fiskerihavnene som

ligger innenfor planområdet i dag. Kystverket foreslår å skille havnene ut fra verneområdet tidlig i verneplanprosessen.

Fylkesmannen: *Vi tar Kystverkets informasjon om overføring av forvaltningsansvar til etterretning. Vi anser at det er lite hensiktsmessig at havneområdene inkluderes i det marine verneområdet på grunn av stor næringsaktivitet, høy forurensningspåvirkning og behov for mudring. Vi har derfor justert grensene for utredningsområdet til å gå godt utenom fiskerihavnene.*

Innspill om dagens bruk og verneverdier i området

Harstad kommune skriver at planområdet er svært fiskerikt og derfor viktig for fiskerinæringen. Kommunen mener at den tradisjonelle fiskerivirksomheten som foregår i området må hensynstas i planprosessen og ikke berøres negativt av vernet.

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms mener at det må allerede nå legges til grunn at alle reguleringstiltak som gjelder fiskeriene fortsatt skal skje gjennom ordinære reguleringsprosesser og upåvirket av vernestatus. Det vil si at fiskeriene skal reguleres av fiskeriforvaltningsmyndighetene med hjemmel i havressursloven, uavhengig og upåvirket av eventuell verneområdestatus.

Fylkesmannen: *Naturmangfoldloven har ikke hjemmel for å regulere fiske og annen høsting etter havressursloven, men havressursloven § 19 gir hjemmel til å opprette restriksjonsområder for å beskytte områder viktig for gyte- og rekruttering og sårbare og verneverdige marine habitater som for eksempel dyphavsfjell, korallrev. Det kan også opprettes referanseområder, for eksempel for forsknings- og overvåkningsformål, der det er behov for å sammenligne status og utvikling med tilsvarende områder der høstingen ikke er avgrenset. I forbindelse med verneplanen for Andfjorden kan det være aktuelt å opprette et eller flere restriksjonsområder for å beskytte viktig naturmangfold på havbunnen som f.eks. korallforekomster. Det er også foreslått å etablere referanseområder for studier av påvirkning fra bruk av bunnfiskeredskaper som snurrevad, bunntål og rekebrå.*

Troms fylkeskommune mener det er særskilt viktig at oppdrett av anadrom fisk og andre marine organismer ikke forhindres av det marine vernet. Fylkeskommunen viser til føringene gitt i stortingsmelding nr. 43 (1998-1999) Bruk og vern av kystsona, om at marint vern skal være et liberalt vern hvor næringsvirksomhet, som ikke er i strid med verneformålet, skal tillates.

Fylkesmannen: *Det vil bli tillatt med akvakultur i det marine verneområdet som ikke er i strid med verneformålet, i henhold til de politiske føringene som er gitt. I konsekvensutredningen vil det bli utredet flere ulike forvaltningsalternativer for eksisterende og framtidig akvakultur, som skal danne grunnlag for de endelige verneforskriftene. Det utredes om det skal være tillatt med utslipp av lusemidler og kobberimpregnering av nøter i verneområdet. Det skal også utredes om det skal lages egen sone knyttet til eksisterende akvakultur i Selfjorden der endringer etter særlovverk kan tillates uten at det er behov for dispensasjon fra verneforskriftene, eventuelt om Selfjorden bør grenses ut av verneområdet (se forslag til utredningsprogram).*

Forsvarsbygg skriver at forsvarets tilstedeværelse og aktivitet er stor i Andfjorden. Konkret er det etablert et militært forbudsområde utenfor Andøya flystasjon, samt flere skyte- og øvingsfelt i sjøen i fjordbassenget. Skyte- og øvingsfeltene representerer en sentral øvingskapasitet for Forsvaret, og for å opprettholde nødvendig operativ kompetanse må en sikre de arealmessige rammebetingelser for skyte- og øvingsfelt i sjø.

Fylkesmannen: *I utgangspunktet kommer Forsvaret ikke i en særstilling i forhold til andre brukere av verneområder og må innordne seg de restriksjoner vernebestemmelsene setter. Men i henhold til*

retningslinjene for opprettelse av verneområder skal verneforskriftene inneholde et generelt unntak fra vernebestemmelsene for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Hva som anses som militær operativ virksomhet i verneområder er definert i eget brev fra Forsvarets overkommando av 7.1.1997. Det generelle unntaket gjelder ikke for øvingsvirksomhet. Øvingsvirksomhet er i foran nevnte brev definert som øvelser og trening som ikke tar i bruk faste stridsanlegg. Skyte- og øvingsfeltene i Andfjorden er etablerte områder for denne aktiviteten, og bruken av disse vil falle inn under unntaksbestemmelsene for militær operativ virksomhet. Vi er i dialog med forsvaret om bruken av deler av området med store biologiske verdier som i dag ligger inne i forsvarets skyte- og øvingsområder.

Space Norway eier sjøfiberkablene mellom Harstad og Longyearbyen. Sjøkablene ble lagt i 2003 og går ut til dyphavet gjennom Andfjorden og Bleiksdjupet. Om noen år vil det være behov for å erstatte kablene. Space Norway har visjoner om en ny stamkabel langs den samme ruten som kan anvendes av flere brukere og ulike formål. For å få en samlet oversikt over kabelrelaterte forhold anbefales det etablert et eget punkt om sjøkabler i verneplanen.

Harstad kommune ber om at verneplanen ikke må inneholde forbud mot kabellegging på sjøbunnen.

Fylkesmannen: *Det vil ikke bli et forbud mot kabellegging på sjøbunnen i det planlagte marine verneområdet, men det legges opp til at man må søke dispensasjon til kabellegging på sjøbunnen fra verneforskriften. Bakgrunnen for at vi foreslår at tiltaket skal være søknadspliktig er at det gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å påvirke trasévalg for kablene, slik at verdifulle naturverdier som for eksempel korallskog ikke blir ødelagt.*

Kystverket informerer om at det er flere forskriftsfestede leder innenfor planområdet. Dette gjelder hovedled «1191 Gavlfjorden – Andenes» og «1192 – Innseiling Andfjorden». Biledene «2853 Andfjorden», «2826 Vågsfjord – Gryllefjord», «2844 Selfjord» og «2842 Skrolsvik». Ingen av leiene er påbudte. AIS (Automatic Identification System) viser at det er en omfattende bruk av sjøarealet innenfor planområdet. Kystverket er dataeier når det gjelder AIS. Det er mulig å hente ut detaljerte data over sjøtrafikken over tid, i kortere tidsperioder og basert på ulike fartøygrupper.

Fylkesmannen: *Vi tar dette til etterretning.*

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse skriver at det fra friluftslivets side er viktig at dagens muligheter til å utøve friluftaktiviteter som fiske, vannsport, sanking i fjæra, ets. opprettholdes og ikke forringes ved innføring av et vern. Fylkesråden skriver at planområdet grenser til og delvis overlapper med to statlig sikrede friluftsområder, henholdsvis «Sandstrand og holmene» og «Vestbyen – strandområder». Det bes om at et eventuelt vern ikke er til hinder for naturvennlig tilrettelegging i disse og andre viktige friluftsområder innenfor det foreslåtte området.

Troms fylkeskommune viser til at friluftsliv ikke er nevnt i beskrivelsen av området, og viser til kartlagte friluftsområder i Torsken og Tranøy kommuner. Det informeres også om at Harstad kommune jobber med å kartlegge sine friluftsområder. En marin verneplan vil være positiv for friluftslivet. Normalt friluftsliv vil ikke være i strid med verneformålet, og det er heller ikke lagt opp til restriksjoner på slik aktivitet. Fylkeskommunen mener det i verneforskriftene bør åpnes for at det kan gis tillatelse til tilrettelegging for friluftsliv.

Fylkesmannen: *Siden det her er snakk om vern av sjøbunnen utenfor marbakke, så vil tradisjonelle friluftaktiviteter på havet og i fjæresonen i liten grad bli berørt. Det samme vil tilretteleggingstiltak på land og strandsonen være. Det legges opp til at etablering av flytebrygge vil bli et søknadspliktig*

tiltak. Forvaltningsmyndigheten vil da etter søknad kunne gi dispensasjon dersom tiltaket ikke kommer i konflikt med verneformål eller verneverdier.

Troms fylkeskommune gjør oppmerksom på at deler av planområdet omfattes av *Regional forvaltningsplan for vannregion Nordland 2016-2021* og *Regional forvaltningsplan for vannregion Troms 2016-2021*.

Troms fylkeskommune viser til at det i beskrivelsen av reiselivsprodukter i oppstartmeldingen ble nevnt flere turistbedrifter. Fylkeskommunen vil informere om at Basecamp Senja i Lenvik kommune også er en bedrift som bruker området aktivt.

Fylkesmannen: *Vi tar begge innspillene til etterretning*

Innspill om fremtidig bruk av området

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse er kjent med at det planlegges landbasert fiskeoppdrett på Kvalnes på østsiden av Andøya. Det aktuelle område ligger utenfor det foreslåtte verneområde, men er et godt eksempel på potensielle aktiviteter som bør beskrives og vurderes gjennom planprosessen.

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms skriver at det er svært viktig for kommunene i Midt- og Sør-Troms at det i fremtiden er rom for videre utvikling av akvakulturvirksomhet i området, det gjelder både for eksisterende aktivitet, for nye lokaliteter og for nye næringer basert på oppdrettsteknologi. Planutvalget mener at oppstartmeldingens beskrivelse av at det ikke legges opp til restriksjoner på drift og vedlikehold av eksisterende anlegg ikke er tilfredsstillende i forhold til å gi mulighet for videre vekst i området. Det må som minimum tas hensyn til akvakulturområdene i kommunenes gjeldende arealplaner for sjøområdene og områder foreslått i forbindelse med revidering av plan. Planutvalget mener det er viktig at det ikke legges restriksjoner på området som vil hindre fremtidig bærekraftig utvikling innen akvakultur.

Fylkesmannen: *I St. meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk av kystsona (kystmeldinga), som den nasjonale marine verneplanen er forankret i, er det gitt føringer om at det skal være mulig å kombinere vern av et sjøareal og bruk av det samme areal i havbruksvirksomhet i større grad enn ved tidligere vernevedtak, forutsatt at aktiviteten ikke strider mot verneformålet. Vi vil i verneplanen ta hensyn til eksisterende havbruksvirksomhet. Vi vil ha dialog med kommunene og forsøke tilpasse oss kystverneplanene. Det vil ikke bli et forbud mot utvidelser av eksisterende og etablering av nye anlegg, men det vil kreve en tillatelse etter verneforskriften. Tiltakene må vurderes opp mot verneformål og viktige verneverdier før tillatelse kan gis.*

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms mener det er viktig at det ikke legges begrensinger som kan hindre utvikling av havneområder i områder hvor det allerede er etablerte havner/bebyggelse. Som en del av planleggingen for fremtidig havneutvikling er det i kystplan avsatt areal for dumping av rene masser. Disse bør opprettholdes, eventuelt erstattes av tilsvarende områder.

Kystverket skriver at de ønsker nærmere dialog om mulige deponiområder for rene og forurensede masser innad i planområdet. Ved å potensielt se på et felles område for Rødsand og Flakstadvåg. I prosessen med Kystplan Troms spilte Kystverket inn flere mulige deponiområder.

Fylkesmannen: *Vi har justert grensene til utredningsområdet til å gå utenfor de største havnene som blir berørt av vernet. Grensene for sonene rundt havneområdene er satt i dialog med Kystverket og skal være store nok til at også det skal være plass til å dumpe masser fra eventuell mudring av*

havneområdene her. Dumping utenfor disse områdene kan vurderes, men da gjennom en egen dispensasjonsbehandling. Vi ønsker dialog med dere om dette forholdet.

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms viser til at innenfor planområdet finnes områder med fraflyttet bebyggelse/fritidsbebyggelse, hvor det er til dels svært vanskelige fortøynings-/landingsforhold for båt. Planutvalget mener at det bør være et unntak i verneforskriften for tiltak som utfylling, oppføring av kai og lignende i områder der det eksisterer slik bebyggelse. Dette er avgjørende for fremtidig bruk av disse områdene både i fritids- og turistøyemed.

Fylkesmannen: *Grensen for verneområdet mot land vil følge eiendomsgrensen. Det vil si ved marbakke eller to meter under laveste lavvann der marbakke ikke finnes. Tiltak i strandsonen grunnere enn dette kan gjøres uten at dette vil berøre verneområdet. Tiltak som berører sjøbunnen utenfor marbakke, som f.eks. kaianlegg og flytebrygger med fortøyninger, vil bli søknadspliktig etter verneforskriften, på samme måte som det i dag er søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven. Tiltakene må da vurderes opp mot verneverdier og verneformål før dispensasjon kan gis.*

Kystverket skriver at det i det pågående utredningsarbeidet av farledene langs norskekysten er det avdekket behov for nymerking i det planlagte verneområdet. Verneplanen bør derfor åpne for nyetablering av navigasjonsinstallasjoner i verneforskriften.

Fylkesmannen: *Vi vurderer å benytte samme paragraftekst i verneforskriften vedrørende sjømerker og navigasjonsinstallasjoner som er benyttet i tidligere marine verneplaner. Her er det en unntaksbestemmelse som sier at vernebestemmelsene ikke er til hinder for drift og vedlikehold av eksisterende sjømerker og andre navigasjonsinstallasjoner og en spesifisert dispensasjonsbestemmelse som sier at oppføring av nye navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak er noe som forvaltningsmyndigheten etter søknad har kunnet gi dispensasjon til. Denne løsningen har vært valgt for at forvaltningsmyndigheten skal gis mulighet til å kunne sette vilkår for anleggsarbeidet som sikrer eventuelle sårbare verneverdier.*

Innspill til avgrensning av utredningsområdet for vern

Troms fylkeskommune ønsker at vernegrensen trekkes så langt utenfor fiskerihavnene på Flakstadvåg, Røsand og Skrolsvik at mudring og deponering av rene mudringsmasser kan gjøres på egnet sted uten at verneområdet blir berørt. Fylkeskommunen viser til dialog med Kystverket Troms og Finnmark, og at de vil komme med forslag til avgrensninger rundt fiskerihavnene i sin uttalelse.

Kystverket viser til at det står i oppstartmeldingen at vernegrensen vurderes lagt godt utenfor havnene Andenes, Bleik, Skrolsvik, Rødsand og Flakstadvåg. Kystverket mener dette er riktig å gjøre. Havnene er preget av næringsaktivitet og maritim infrastruktur, som gjør at havnene er endret når det gjelder økologisk og hydromorfologisk tilstand. Havnene er ofte knyttet til industri, tettsteder/byer og transportnettverk på landsiden. Vern eller reguleringer som begrenser utbygging, mudring og utdyping ut over sektorlover anbefaler Kystverket derfor å unngå. Kystverket har laget forslag til avgrensning av verneområdet rundt fiskerihavnene (kart)

Fylkesmannen: *Vi vurderer at Kystverkets og Troms fylkeskommunes innspill om å trekke vernegrensen utenfor fiskerihavnene på Andenes, Bleik, Skrolsvik, Rødsand og Flakstadvåg er fornuftig. Vi tar forslagene derfor til etterretning. Vi vil følge Kystverkets forslag til nye grenser rundt havner og områder for dumping av masser fra mudring i havneområdene.*

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms foreslår at Selfjorden ikke tas med i verneområdet da dette er et område hvor det i dag er fire aktive oppdrettsanlegg, et nytt

område for akvakultur, to havner og et lakseslakteri lokalisert. Det ligger også flere sjøkabler i området som er beredskapsmessig viktige. Det foreslås også å justere den sørvestlige linjen for å gi rom for fremtidig aktivitet sør for Steinavær og utelukke havneområde ved Skrolsvik.

Fylkesmannen: *Det er ikke nødvendig å ta Selfjorden ut av verneplanen, da det er gitt sentrale føringer om at det skal være mulig å kombinere marint vern og akvakulturvirkosomhet, men vi vil utrede om det likevel kan være hensiktsmessig. For å belyse konsekvensene vil vi utrede tre forskjellige modeller/regler for forvaltning der akvakultur inngår i et marint vern og to ulike alternativer der Selfjorden tas ut av et marint vern (se forslag til utredningsprogram).*

Harstad kommune viser til at Astafjord Ocean Salmon har søkt om utviklingstillatelse til et «Øymerd»-prosjekt, som er et nytt oppdrettskonsept beregnet på ytre kyststrøk. Man vil da unngå mange av problemene knyttet til lakselus og konflikt med villaksbestander. Øymerd tenkes plassert rett sør for Steinavær, og vil dermed falle innenfor grensene til det foreslåtte marine verneområdet. Kommunen foreslår derfor en grensejustering av planområdet for å unngå at det planlagte Øymerd-prosjektet kommer i konflikt med verneområdet.

Fylkesmannen: *Siden det er gitt føringer om at det skal være mulig å kombinere marint vern og akvakulturvirkosomhet, så ser vi det ikke som nødvendig å justere grensene på utredningsområdet ved Steinavær, slik som Harstad kommune foreslår. At vi velger å utrede hvor grensene skal gå i Selfjorden, men ikke ved Steinavær, har med å gjøre at dette gjelder akvakulturlokaliteter som allerede er i drift. Dessuten vil vi på grunn av funn av en av fem registrerte bambuskorallskoger i verden, og en stor og unik forekomst med ruglbunn, foreslå å utvide utredningsområdet med 304 km² i midtre del av Andfjorden. Da kommer området som Harstad kommune foreslår til å være midt inne i utredningsområdet. Ellers viser vi til gjeldende innsigelse – og pågående prosess knyttet til kystsoneplanen i Midt/Sør-Troms.*

Norsk Ornitologisk forening (NOF) skriver at planområdet uten tvil er et viktig havområde, med store verdier knyttet til det marine liv. Området er også kjent for sine store mengder sjøfugler store deler av året. NOF mener det er viktig å verne mer av norske farvann, men at det også er viktig at de riktige arealene blir fanget opp av en slik beskyttelse. Etter NOFs mening er det behov for en grensejustering lengre mot sør på Andøyas østside. En slik grenseendring vil bedre ivareta interessene for fuglene tilknyttet Andøya med Skogvoll IBA (Important Bird & Biodiversity Areas).

Fylkesmannen: *Vi foreslår i utredningsprogrammet å utvide utredningsområdet for det marine verneområdet med 304 km² i midtre del av Andfjorden på grunn av funn av en sjelden forekomst med bambuskorallskog og en stor lokalitet med rugl. Utvidelsen langs østsiden av Andøya vil omfatte om lag 10 km langs IBA-området som NOF har foreslått å inkludere i verneområdet, men fjæresonen vil ikke inngå i denne verneplanen. Det vil bare bli utredet vern for sjøbunnen utenfor marbakke eller dypere enn 2 meter ved laveste lavvann.*

Innspill til utredningsprogram for konsekvensutredning

Direktoratet for mineralforvaltning forventer at konsekvensutredningen utreder mineralressursene i området. Utredningen bør kartfeste ressursene, beskrive type, utbredelse og bruksmuligheter i dag og i framtiden, samt eventuell påvirkning av utskipping av mineralressurser.

Fylkesmannen: *Mineralforekomster og behov for utsliping i utredningsområdet vil være et tema i konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen skal basere seg på dagens og planlagt bruk. Dersom det ikke finnes planer om endringer av dagens bruk, skal tidsperspektivet likevel være minst fram til et*

vedtak om vern finner sted. Kartlegging av naturressurser med tanke på eventuell fremtidig virksomhet eller utbyggingsinteresser er ikke en del av konsekvensutredningen. De allerede kartlagte mineralressursene vil bli lagt til grunn for utredningen.

Det interkommunale planutvalget for Kystplan for Midt og Sør-Troms skriver at i forhold til fiskerier er ikke kartlegging av dagens bruk av området for ulike fiskerier tilstrekkelig. Det bør også kartlegges fiskerier hvor aktiviteten p.t. er redusert på grunn av naturlig svingninger og tas høyde for eventuelle nye arter (endringer som følge av temperaturendringer over tid).

Fylkesmannen: *Fiskerinæringen er den største brukeren av utredningsområdet. Fiskeri vil derfor være et viktig tema for konsekvensutredningen. Utredningen skal beskrive de ulike fiskeriene og beskrive næringas økonomiske betydning. På grunn av bestandssvingninger, gytebestander som flytter på seg og arter som tar i bruk nye leveområder som følger av endret klima, skal fokuset på fiskeriene være bredere enn bare dagens bruk. Utredningen skal belyse hvordan vern vil påvirke de ulike fiskeriene og hvordan eventuelle referanseområder og restriksjonsområder vil påvirke fiskerinæringen. Utredningen skal også utrede fiskerienes påvirkning på viktige verneverdier, som f.eks. korallrev, og utrede behovet for referanseområder og restriksjonsområder. For å bidra til at konsekvensutredningen baserer seg på et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag har Fiskeridirektoratet region Nord og – Nordland prioritert å oppdatere kartleggingen av fiskefelt, gytefelt og oppvekstområder i Andfjorden. Dette arbeidet gjennomføres nå i høst.*

Forsvarsbygg skriver at de oppfatter at arbeidet med marin verneplan primært gjelder vern av sjøbunnen. Etter Forsvarsbyggs vurdering vil sjøforsvarets skyting med overflatevåpen (kalde granater, øvingstorpedo o.l.) ikke komme i konflikt med verneforslaget. Derimot vil skytefeltets kapasitet for sprengninger og bruk av skarpe våpen kunne komme i konflikt med verneplan for Andfjorden, og dette bør nevnes i KU.

Fylkesmannen: *I utgangspunktet skal Forsvarets bruk av skyte- og øvingsfeltene i Andfjorden fortsatt kunne foregå etter et marint vern er etablert, men vi ønsker dialog om bruken av deler av området med store verdier som i dag ligger inne i forsvarets skyte- og øvingsområder. Forsvarets aktivitet i Andfjorden vil bli et temaene for konsekvensutredningen. Det vil bli belyst hvordan det marine vernet vil påvirke forsvarets aktiviteter og hvordan forsvarets aktiviteter vil påvirke verneformål og verneverdier i utredningsområdet.*

Kystverket mener forslaget om KU når det gjelder farleder, havner, tekniske installasjoner og Kystverkets aktiviteter er avgjørende i planarbeidet. Dette gjelder både hvordan vernet vil påvirke aktiviteten, men også virkningen aktiviteten har når det gjelder risiko for akutt forurensning og påvirkning på verneverdiene. Kystverket kan bistå med rådgivning i den videre planprosessen.

Fylkesmannen: *Den marine verneplanen vil ikke legge noen begrensninger på båtferdsel eller bruk av ankringsplasser. Derfor vil ikke båtferdsel være tema i konsekvensutredningen. Havneområder er ofte sterkt forurensnet. Det er også ofte behov for mudring i havnene. Dette er lite forenelig med marint vern. Vi har derfor trukket grensen for utredningsområdet et stykke utenfor fiskerihavnene på Andenes, Bleik, Skrolsvik, Rødsand og Flakstadvåg. Grensene er tegnet i dialog med kystverket, og er i utgangspunktet laget så romslig at dumping av mudremasser fra mudring av havnene skal være mulig innenfor områdene som tas ut av verneområdet. Med bakgrunn i dette er vår vurdering er at det ikke er nødvendig å utrede grensene rundt havnene i konsekvensutredningen. Marin samferdsel er et sentralt tema i konsekvensutredningen. Vi ønsker dialog om det som gjelder drift, vedlikehold og nyetableringer av Kystverkets installasjoner.*

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse mener at potensialet for ulike aktiviteter også bør beskrives for andre aktiviteter enn akvakultur, for eksempel reiseliv, ferdsel og forskning. Det nevnes også innledningsvis i oppstartmeldingen at fremtidig fiskeriaktivitet skal vurderes, men fylkesråden kan ikke se at dette er tatt med i forslaget til konsekvensutredning.

Fylkesmannen: *Fiskeriene er et viktig tema for konsekvensutredningen. Også potensialet for fremtidig utnyttelse av lite utnyttede marine ressurser og utnyttelse av nye arter (klimaendringer medfører migrasjon av arter) skal belyses. Det vil ikke bli noen begrensninger på ferdsel, så dette vil ikke være et tema for utredningen. Men reiseliv og forskning er temaer som vil bli utredet. Her vil dagens og planlagt bruk legges til grunn for vurderingene.*

Nordland fylkeskommune ved fylkesråden for kultur, miljø og folkehelse er positiv til at friluftsliv blir tatt inn som tema i en konsekvensutredning. Det trekkes fram at planområdet grenser til og delvis overlapper med to statlig sikrede friluftsområder, henholdsvis «Sandstrand og holmene» og «Vestbyen – strandområder». Det bes om at et eventuelt vern ikke er til hinder for naturvennlig tilrettelegging i disse og andre viktige friluftsområder innenfor det foreslåtte området.

Fylkesmannen: *Vernegrensen legges til eiendomsgrense mot sjø, som er ved marbakke eller to meter under laveste lavvann der marbakke ikke finnes. Med den grensen vil vi anta at det marine verneområdet i liten grad kommer til å komme i konflikt med tilretteleggingstiltak i friluftsområdene. Eventuelle flytebrygger vil være søknadspliktig og noe forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dersom den ikke kommer i konflikt med verneformål og verneverdier.*

Troms fylkeskommune viser til at det i forslag til utredningsprogram kun er vist til at utredningene skal gjøres etter «en vanlig brukt metode». Hvilke metoder som skal benyttes, både i forbindelse med eventuell kartlegging av de ulike tema og gjennomføring av konsekvensutredningen må gå fram av utredningsprogrammet. I utredningsprogrammet går det ikke frem hvilke beskyttelsesalternativer som er aktuelle for utredning. Det går heller ikke frem hva restriksjonsnivået vil være for de ulike beskyttelsesalternativene. I et forslag til utredningsprogram skal det være en beskrivelse av relevante og realistiske alternativer og hvordan disse skal vurderes, jamfør forskrift om konsekvensutredninger § 14 bokstav c. Det er viktig at utredningsprogrammet er tydelig på dette siden det er utredningsprogrammet som fastsettes og som vil ligge til grunn for utredninger og det videre arbeidet med etablering av verneområdet.

Fylkesmannen: *Vi tar innspillet til etterretning. Vi har laget et nytt revidert utredningsprogram som vi mener skal oppfylle kravene til utredningsprogram i forskrift om konsekvensutredninger § 14. Utredningsprogrammet er blitt sendt på høringsrunde jamfør samme forskrifts § 15 før vi går videre med konsekvensutredningen.*

Troms fylkeskommune skriver at det er både for fiskerinæringen og spesielt oppdrettsnæringen snakk om store verdier dersom for eksempel en velegnet lokalitet med 7.000 tonn laks eller et annet fiskeslag blir utelukket på grunn av det marine vernet. Det er derfor viktig at slike kostnader anerkjennes i verdi – og synliggjøres i konsekvensutredningen.

Fylkesmannen: *Både fiskeri- og oppdrettsnæringens økonomiske betydning skal beskrives i konsekvensutredningen.*

Troms fylkeskommune mener at konsekvensutredninga også bør beskrive konsekvenser og potensial for aktiviteter som formidling og opplevelse av kulturminner og kulturmiljø på øyverene.

Fylkesmannen: *Siden vernet ikke legger noen begrensninger på ferdsel vil dette i liten grad være beslutningsrelevant. Derfor kommer dette ikke til å bli utredet.*

Andre innspill

Troms fylkeskommune skriver at i flere av øyværene i planområdet ble det i de to siste tiårene av 1800-tallet gjort flere utbygginger av kaier, moloer og sjømerker for å øke sikkerheten til fiskeflåten. I dag er dette kulturminner som forteller om nasjonal fiskerihistorie og maritim utbygging, ingeniørkunst, steinbyggingskunst og levd liv og vilkår for folk på øyvær i havet. Det er en vesentlig verdi ved planområdet. Det er etter vår oppfatning essensielt å få fram denne sammenhengen mellom sjø og land – under og over vann i beskrivelsen av området.

Troms fylkeskommune skriver at registreringene av kulturminner under vann er mangelfulle i området og henviser til uttalelsen fra Tromsø Museum, som er rette forvaltningsmyndighet for kulturminner under vann.

UiT Norges Arktiske Universitet avd. Tromsø Museum skriver at langs kystlinja fra Skrolsvik til Flakstadvåg på Senja er det registrert flere automatiske freda bosetninger fra periodene jernalder, middelalder og ny tid, og samtlige har maritim tilknytning med potensielle funn av marine kulturminner. På Hallvardøya, Steinavær, Svinglingan og Ørja i Selfjordene er det registrert flere automatisk freda kulturminner med marin tilknytning fra jernalder, middelalder og ny tid. Langs kystlinja fra Fiskenes til Stave på Andøya er det registrert mange typer bosetninger fra jernalder til ny tid, særlig de store gårdshaugene fra middelalderen er kjent for sin maritime orientering og tilpasning. I tillegg er det mange automatisk fredete gravplasser, nausttuffer, båtstøer og andre typer kulturminner som knyttes til de aktive kystbosetningene rundt Senja og Andøya på steder som har utnyttet ressursene i havet gjennom flere tusen år. Tromsø Museum understreker at det fortsatt er store områder ennå ikke kartlagt og det er et stort potensial for kulturminner under vann som ligger i tilknytning til kjente fiskevær, handelssteder og kirkesteder.

Fylkesmannen: *Kulturminner og kulturmiljø i utredningsområdet vil bli utredet som eget tema i KU.*

Dag S. Karlsen henviser til at det der sagt at havnivået vil stige med ca. 1 meter pr 100 år. Noe av dette vil kompenseres med landhevning, men ikke alt. Med utgangspunkt i at grunnvannet i dag er ca. 50 cm under bakkenivå, vil stigende havnivå og grunnvann gjøre at det om ca. 200 år blir nødvendig å gå med støvler i Andenes sentrum. Det gjør at det etter hvert bli nødvendig å fylle på med masse for å heve landet. Karlsen ser for seg at man i framtiden vil måtte fylle ut gruntvannsområdene på Andenes vestsida, for så flytte husene dit, mens man hever landnivået på Andenes. Karlsen stiller spørsmål om verneplanen tar høyde for at det vil komme et behov for å fylle på masse for å heve landet på Andenes, Bleik og Stave og andre lavtliggende bosetningsområder innenfor det planlagte verneområdet.

Fylkesmannen: *Spørsmålet som stilles er relevant. I henhold til kartverkets havnivåkart vil flere hus på Andenes allerede i år 2090 være utsatt dersom en 200-års stormflo skulle inntreffe. Verneplanen i seg selv kommer ikke til å ta høyde for en slik problemstilling, men naturmangfoldloven har en unntaksparagraf, § 48, som åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Et tiltak som Karlsen skisserer vil kunne gis dispensasjon til både grunnet i sikkerhetshensyn og av hensyn til vesentlige sikkerhetsinteresser.*

Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget *Andfjorden marine verneområde*. Språkrådet skriver at selv om deler av verneområdet ligger utenfor selve Andfjorden, ser det ikke ut til at det finnes noe annet navn som ville være mer dekkende på området. Skrivemåten *Andfjorden* er i samsvar med skrivemåten i Sentralt stedsnavnregister. Sametinget skriver at verneområdet ligger i et

tradisjonelt samisk bruksområde, og tilrår det samiske navnet: Ánddavierdasa mearrasuodjalanguovlu.

Fylkesmannen: Vi tar Sametingets tilråding av samisk navn på verneområdet til etterretning.